

пределах и на материале современного немецкоязычного семейного диалогического дискурса. Применение интегративной методики исследования позволяет через анализ синтагматических связей доминанты зафиксировать субъектные, биоморфные, предметные и событийные типологические признаки, которые выражают определенный способ концептуализации, во внутренней структуре концепта.

Ключевые слова: дискурс, концепт, структура концепта.

Osovka I. M. The Internal Structure of Concept Family as a Basic Element of Family Relationship Concept Field

The article under review deals with the problem of the intrinsic structure of the concept “Familie” as a metachthon of the concept sphere “Familienbeziehungen” within the framework and on the basis of a modern German family dialogue discourse. Implementation of the integrative methodology of research based on the syntagmatic connections dominant analysis gives possibility to fix objective, biomorphic, subjective and functional typological features that demonstrate a certain way of conceptualization within the intrinsic structure of the concept.

Key words: discourse, concept, the concept structure.

Стаття надійшла до редакції 17.01.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Дмитренко В. І.

УДК 65.012.124 (045)

Т. А. Пастернак

ОРГАНІЗАЦІЙНО-СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ НАРАТИВУ

Наративна форма мовлення займає унікальне місце в мовному досвіді людини, виступаючи одним із способів репрезентації минулого, уявлення реальності та конструювання власної особистості. Наратив постає як особлива епістемологічна форма комунікації, коли людина вивчає оточуючу реальність через розповідь, через „історії”. Наративи грають роль лінз, через які незалежні елементи існування розглядаються як пов’язані частини цілого. Вони задають параметри повсякденного й визначають правила і способи ідентифікації об’єктів, які підлягають включенню в дискурсивний простір [1].

Вивченню наративу присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема С. Відіком, Р. Вуффіта [2], Т. Ван Дейка [3], В. Лабова [4], О. І. Шейгал [5], О. М. Шиловської [6] та інших. Однак, на нашу думку, сучасні наративні студії набули б більшої вагомості й

повноти завдяки дослідженню наративу в організаційно-структурному ракурсі, представленому у цій статті на матеріалі англомовних зразків співбесіди при прийомі на роботу.

Під час розгляду наративу як моделі оповіді представниками сучасної і зарубіжної лінгвістики були виділені такі основні його структурні одиниці: експозиція (Exposition), де зазначається час, місце, умови, попередні події та вводяться основні суб'єкти оповіді, незнайомі слухачеві; ускладнення (Complication), де вводиться передбачувана, небезпечна або незвична подія/серія подій, що супроводжується певними змінами емоційного або ментального стану суб'єкта; завершення (Resolution), де вирішується/не вирішується ускладнена ситуація. Якщо ускладнення не вирішується, описуються дії/події, незвичні для даної ситуації: нелегкі, непереборні обставини тощо. На думку В. Лабова, повністю сформований наратив починається з абстракту (Abstract) й орієнтації (Orientation), продовжується як ускладнена подія, зупиняється у фокусі оцінки перед розв'язкою, завершується розв'язкою і повертається в теперішній час із завершальною частиною [4]. Цей напрям дискурсивних досліджень полягає у вивченні внутрішньої структури наративу, його складників, регулярних характеристик та категорій.

У структурно-організаційному аспекті наратив у співбесіді є частиною двохкомпонентної секвенції, що містить репліку інтерв'юера, яка ініціює введення розповіді (далі – ініціююча репліка) (*Tell me about yourself*) та розгорнутий мовленнєвий крок – відповідь кандидата, що містить наратив як один із своїх складників.

Матеріал дослідження дав змогу виявити такі різновиди наративу-відповіді кандидата: цілісний наратив, неповний наратив з різним ступенем редукції та ампліфікований наратив.

Цілісний наратив містить всі структурні частини (за В. Лабовим): абстракт, експозицію, ускладнення, оцінку та завершення:

Interviewer: Are you a self-starter? Could you give examples?
(ініціююча репліка)

Applicant: Yes, I am able to take on a new assignment and run it successfully without supervision (абстракт). When I was hired by Foremost Printers, they had just taken over a publication they did not want and did not know what to do with. They were in the business of printing and knew nothing about publishing (експозиція). They gave me the responsibility of running the publication. I didn't know anything about publishing either (ускладнення), but I understood marketing (оцінка), so I read and talked to people and learned what I needed to know. At the end of the first year the publication was running in the black (оцінка), and by the end of the second year we had increased our subscriber base by over 300% (завершення).

Неповний наратив вирізняється різним ступенем редукції: структурною, смисловою та стилістичною.

Структурна редукція відзначена відсутністю певних частин нарративу, що не порушує його смислової повноти:

Interviewer: Tell me about yourself.

Applicant: I have twelve years of marketing experience in the publishing and entertainment industries (абстракт). In the previous six years I worked for two publishing companies, about three years each. In the first company I was a marketing manager and in the second company I was promoted to marketing director. In both situations, I was responsible for increasing the subscriber base of the flagship magazine (експозиція) and succeeded in achieving significant increases for each of my publications. The positions were fantastic and I was constantly challenged to identify new techniques and approaches to increase subscriber growth (оцінка). My recent company was sold and the new owners are not relocating anyone to their headquarters across the country (розв'язка). У цьому наративі відсутня така структурна частина, як ускладнення (визначення причин та обставин продажу компанії), однак ця інформація не є важливою для реалізації «ключової» ролі кандидата у наративі – «ефективний працівник».

У проаналізованих уривках співбесіди були виявлені такі варіанти неповних наративів зі структурною редукцією:

- експозиція + ускладнення + оцінка + завершення;
- абстракт + експозиція + оцінка + завершення;
- абстракт + експозиція + ускладнення + завершення;
- експозиція + ускладнення + завершення.

Смислова редукція наративу виявляється у редукованості певних смислів в імплікатури, що мають відновлюватися інтерактантом:

Interviewer: How do you get along with your co-workers?

Applicant: I see myself as a team player. I enjoy the collegial atmosphere that often comes in working with fellow professionals. I also work especially well in one-on-one settings. I usually end up being the spokesman for the group. My co-workers respect my work and often turn to me for advice
У представленому наративі закладена контекстуальна імплікатура – сильні лідерські якості кандидата.

Стилістична редукція пов'язана з економією мовних засобів, що виражається у лаконічності висловлювань (короткі відповіді, парцеляція, односкладові речення):

Interviewer: Have you ever had a conflict with a boss or professor? How was it resolved?

*Applicant: Yes, I have (коротка відповідь). They were in the past. Never major ones, but certainly there have been some (парцеляція). There was a disagreement that needed to be resolved. I've found that when conflict occurs, it's because of a failure to see both sides of the situation. Therefore, I ask the other person to give me their perspective. At the same time I ask that they allow me to fully explain my perspective. At that point, I would work with the person to find out if a compromise could be reached. **If not, I would submit to their decision** (неповне речення). They are my superior. In the end,*

you have to be willing to submit yourself to the directives of your superior, whether you're in full agreement or not.

Крім цілісного й редукованого різновидів, у співбесіді представлений ампліфікований (поширений) наратив зі стратегічними мовленнєвими кроками, що містять додаткові характеристики / оперативні ролі кандидата:

Interviewer: What are your weaknesses?

Candidate: I may not seem shy to you (впевнений в собі), in this one-on-one interview, but I have a fear of public speaking. At my last job, I was called on to give product presentations every quarter before the entire sales staff of the company. Up until this point in my career, it was easy to hide my shyness by working independently and effectively in production (незалежний, ефективний). But when I learned that I'd have to speak on a microphone in front of hundreds of members of my company, I panicked. I didn't want to let my boss down, who had invested so much faith in my abilities (вдячний), so I decided to tackle my problem head-on. Knowing I had a few months before the next national meeting (завбачливий), I started a self-help plan. I signed up to give volunteer tours at Central Park every Sunday afternoon. During the training, I was a nervous wreck (той, хто хвилюється), but once I got out there, I realized that these tourists weren't judging me; they were interested in what I had to say about the park. After a rough couple of tours, I settled into my role, and started enjoying the tours. My delivery was getting a little less shaky, and the people were really engaged. By the end of the summer I was a seasoned speaker. I no longer stuck to my rigid, rehearsed script, and I welcomed questions from the tour groups, instead of worrying over whether I might get stumped (той, хто перемиг хвилювання). The key to the experience was trusting myself and my level of preparation to carry me through a challenge. Luckily, I figured this one out in time for the next national sales meeting – with two weeks to spare!

Таким чином, організаційно-структурний аналіз наративу демонструє, яким чином у процесі оповіді вирішуються інтеракційні завдання, виявляються глибинні структури текстів-оповідей та їхнє співвідношення з поверхневими структурами дискурсу. Увага, таким чином, зосереджується не стільки на структурних компонентах, скільки на інтеракційно та риторично організованій структурі наративу, що «виводить» наративний аналіз на рівень дослідження комунікативних ролей оповідача і слухача, об'єднаних в інтеракційну пару.

Перспективою подальших розвідок у напрямку наративних досліджень може стати аналіз взаємозв'язків компонентів наративу з його організаційною структурою.

Список використаної літератури

1. Розенфельд И. Дискурс и нарратив [Электронный ресурс] / И. Розенфельд – Режим доступа : www.cursorinfo.co.il/analyze/2006/03/01/

- discurs. **2. Widdicombe S.** The language of youth subculture / S. Widdicombe, R. Wooffitt. – Brighton : Harvester, 1995. – 250 p.
- 3. Van Dijk Teun A.** Action, action description and narrative [Електронний ресурс] / Teun A. Van Dijk // New literary history – 1975. - №2. – Vol. 6. – P. 273 – 294: – Режим доступу до журн. : <http://www.discourses.org>.
- 4. Labov W.** Some further steps in narrative analysis [Електронний ресурс] / William Labov // The journal of narrative and life history - 1997. – Режим доступу до журн. : <http://www.ling.upenn.edu/~wlabov/sfs.html>.
- 5. Шейгал Е. И.** Многоликий нарратив / Е. И. Шейгал. // Политическая лингвистика. – Выпуск (2) 22. – Екатеринбург, 2007. – С. 86 – 93.
- 6. Шиловська О. М.** Психологічні особливості породження нарративу як засобу саморозвитку особистості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.01 / О. М. Шиловська. — Київ, 2003. – 22 с.

Пастернак Т. А. Організаційно-структурний аналіз нарративу

Статтю присвячено дослідженню нарративу в організаційно-структурному аспекті на матеріалі англомовних текстів співбесід при прийомі на роботу. Виявлено та описано основні різновиди нарративів кандидата на посаду у реляційній парі «клієнт – агент»: цілісний нарратив, неповний нарратив з різним ступенем редукції та ампліфікований нарратив, а також їх структурні особливості. Через нарративний аналіз розкрито взаємозалежність виконання стратегічної програми оповідача з його рольовим позиціюванням під час співбесіди.

Ключові слова: нарратив, організаційно-структурний аналіз, співбесіда, рольове позиціювання.

Пастернак Т. А. Организационно-структурный анализ нарратива

Статья посвящается исследованию нарратива в организационно-структурном аспекте на материале англоязычных текстов собеседований при приеме на работу. Выявлены и описаны основные разновидности нарративов кандидата на должность в реляционной паре «клиент – агент»: целостный нарратив, неполный нарратив с разной степенью редукции и амплифицированный нарратив, а также их структурные особенности. Через нарративный анализ раскрыта взаимозависимость исполнения стратегической программы рассказчика с его рольевым позиционированием во время собеседования.

Ключевые слова: нарратив, организационно-структурный анализ, собеседование, рольевое позиционирование.

Pasternak T. A. Structural and Organizational Analysis of Narrative

The article is devoted to the research of narrative in structural and organizational aspect based on the texts of English job interviews. The main

types of candidate's narratives in relative pattern "client – agent", such as complete narrative, incomplete narrative with different rate of reduction, and amplified narrative are determined and described. The correlation between narrator's strategic program and his role positioning in job interview was discovered through narrative.

Key words: narrative, structural and organizational analysis, job interview, role positioning.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Кравченко Н. К.

УДК 81'373.7:81'37

О. О. Рогач

ЕТНІЧНІ СПІЛЬНОТИ: КЛАСИФІКАЦІЙНА СХЕМА

Пропонована розвідка присвячена одній із актуальних проблем сьогодення – етнічним назвам, які становлять важливу складову національних терміносистем. Аналізом основних типів етнічних назв із врахуванням структурної організації денотата та мовними характеристиками відповідного терміна займалися провідні вітчизняні та зарубіжні науковці: Я. Чеснов, А. Суперанська, В. Никонов, О. Стрижак, С. Караванський, А. Кримський, Д. Яворницький, І. Огієнко та інші. Метою нашого дослідження є встановлення структурної організації етнічних спільнот та визначення генези походження термінів, що використовуються на їхнє позначення. У перспективі наше дослідження доповнить теорію номінації, а також розширить наші знання про особливості присвоєння та функціонування національних найменувань - етнонімів.

У науковому обігу широкого кола соціолінгвістичних дисциплін дедалі частіше використовуються поняття *етнос*, *етнічна спільнота*. Основними ознаками етносу є національна культура, мова, сукупність антропологічних ознак, специфічні риси національної психіки тощо. Як обов'язкову ознаку етносу вчені називають також етнічну самосвідомість. Є народи, що користуються чужою мовою (абсолютна більшість ірландців та шотландців – англійською, значна частина білорусів та українців – російською), не мають території сталого проживання (курди, цигани), майже не відрізняються за антропологічними ознаками тощо. Але немає етносу, який би не усвідомлював себе як певну «замість», що має свою назву та історичний шлях.